

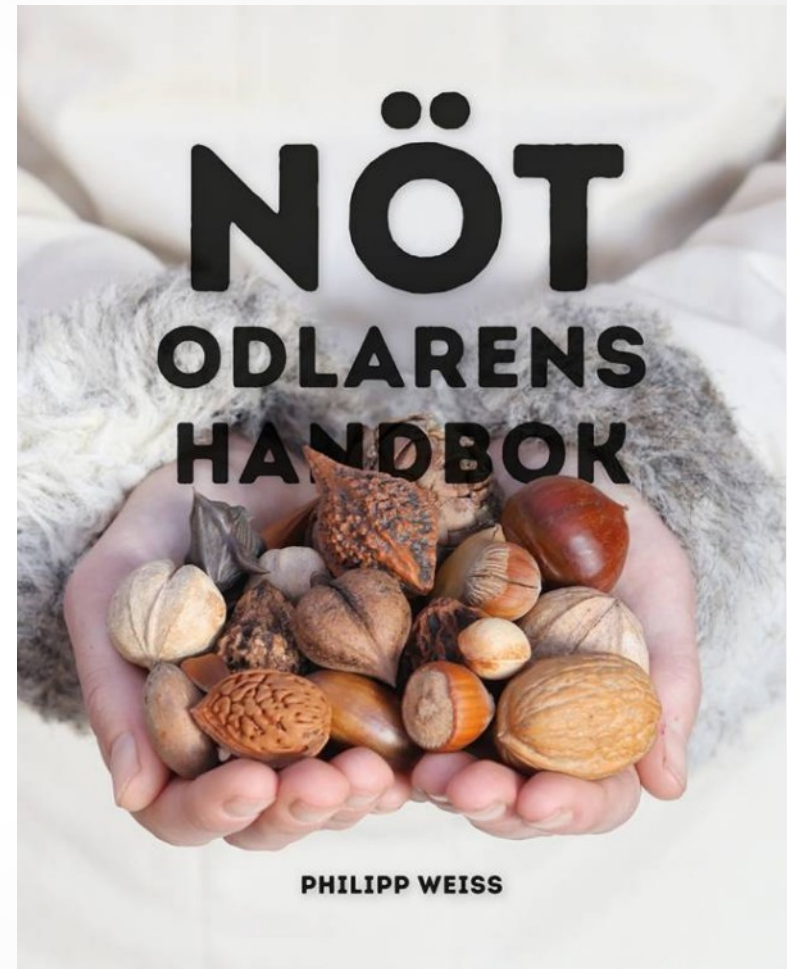
Kastanjeodling

Göran Christiansson – Kurs i Nötodling – Holma Folkhögskola 2023

*(cc) Creative Commons by-sa 4.0 –
kopiera gärna presentationen och hänvisa till originalet*

Upplägg

- Vad är kastanjer?
- Historik – odling i Sverige
- Vad vill jag med min kastanjeodling?
- Användning
- Skörd
- Torkning & lagring
- Skalning
- Odling
- Odlingsssystem – grundstam
- Förökning
- Sjukdomar och skadegörare
- Välja sort...
Namnsorter och “vilda” kastanjer
- Pollinering
- Avslutning

Vad är kastanjer?

Hasselfamiljen *Castanea* har flera arter.

Vanligast för mat är kinesisk kastanje:
Castanea mollissima.

I Europa växer en annan kastanje vilt:
Castanea sativa

Också populär, ofta som hybrid, är japansk
kastanje *Castanea crenata*.

Världsproduktion 2 miljoner ton

75% i Kina

10% i Spanien

5% i Bolivia

Bild Köhler Medizinalpflanzen

Utbredning *C. sativa*

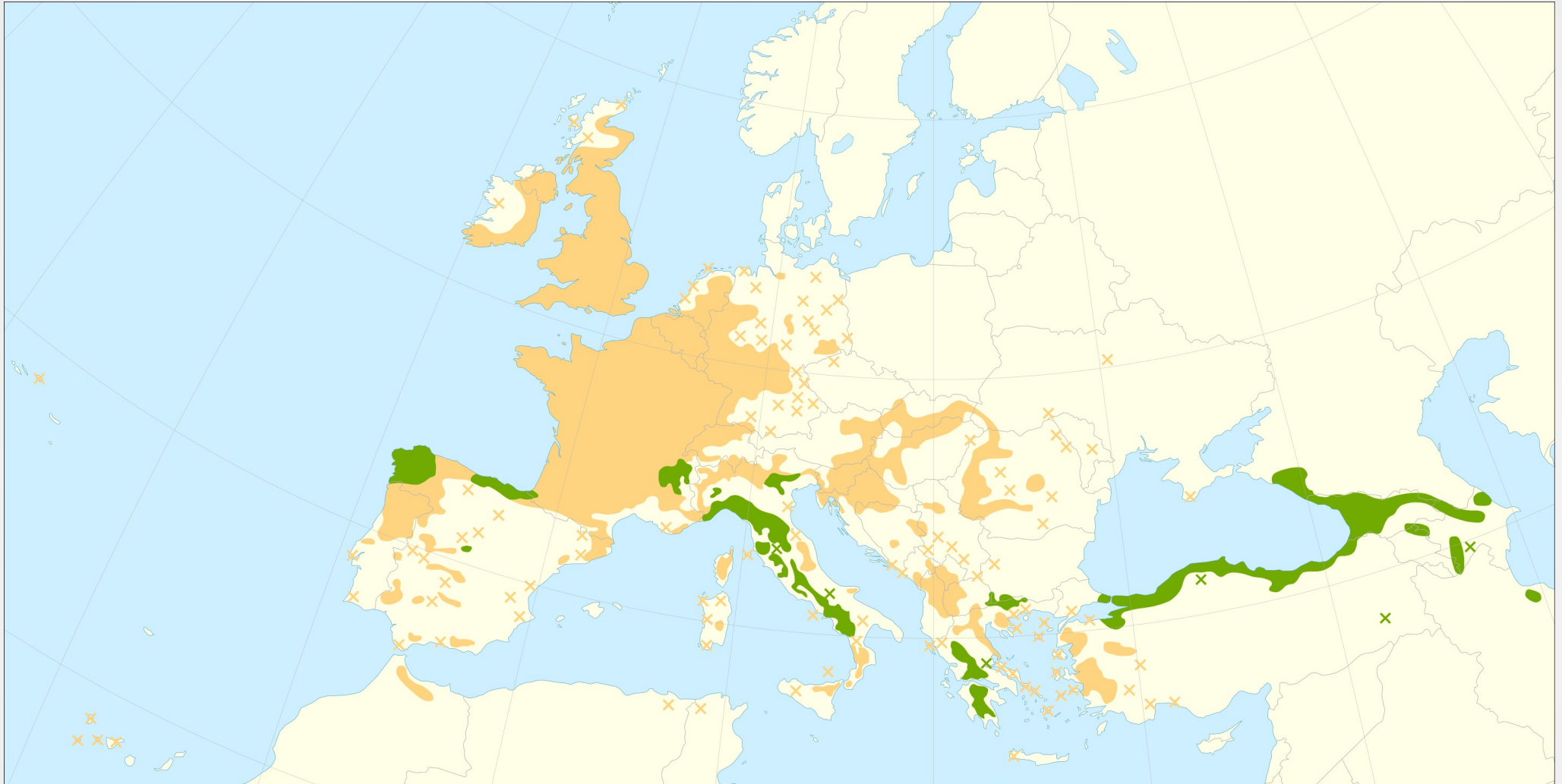

Bild: Wikipedia - Cadullo 2017 (cc-by)

Europeer har ätit kastanjer...

I Kaukasus har man ätit kastanjer i tiotusentals år. De äldsta odlingarna med planterade träd är ca 3000 år gamla.

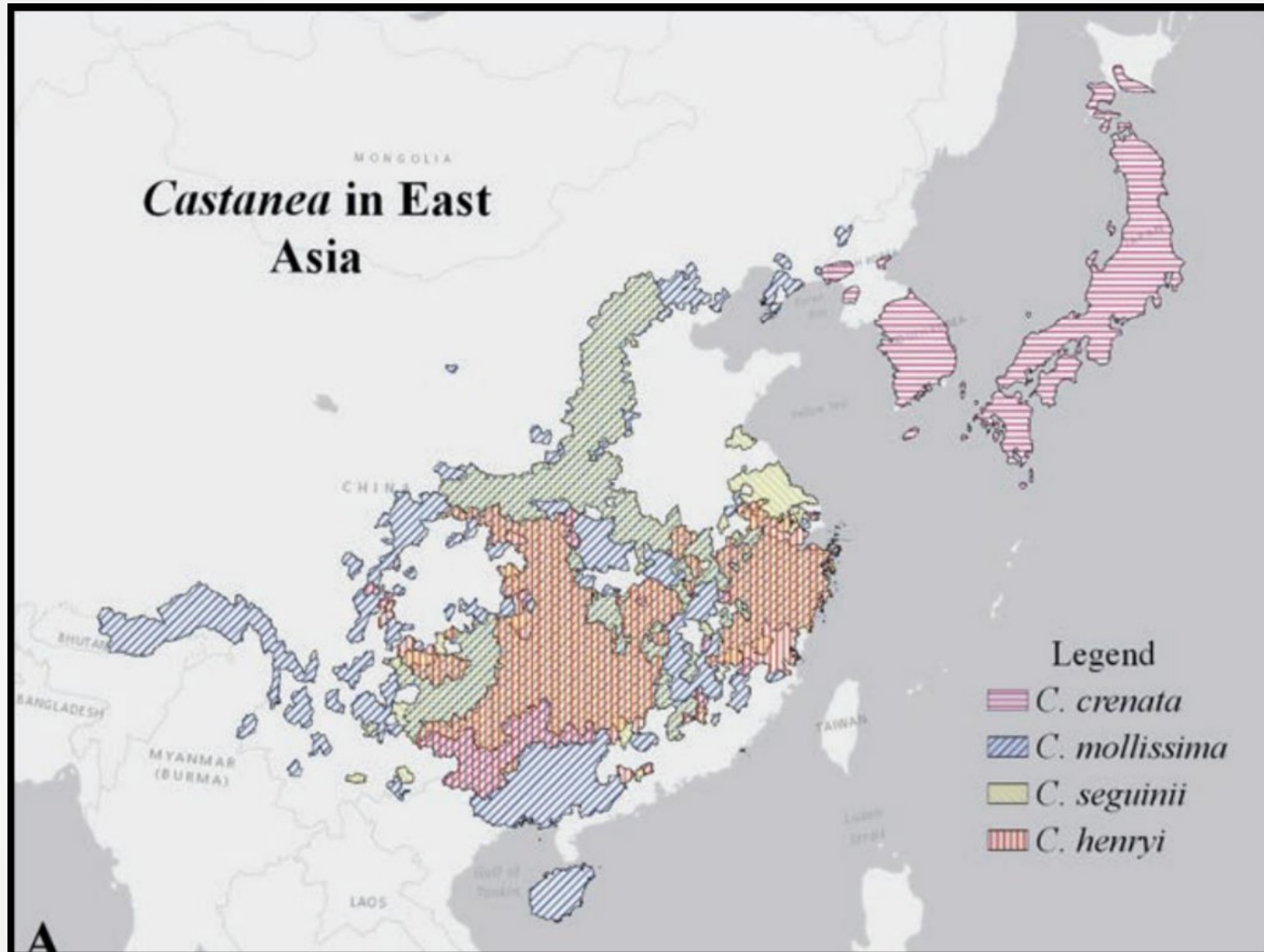
Kastanjen kom dock aldrig till Sverige.

Medeltida illustration av kastanje-rostare.

Illustration: Ibn Butlan, 1300talet, wikipedia

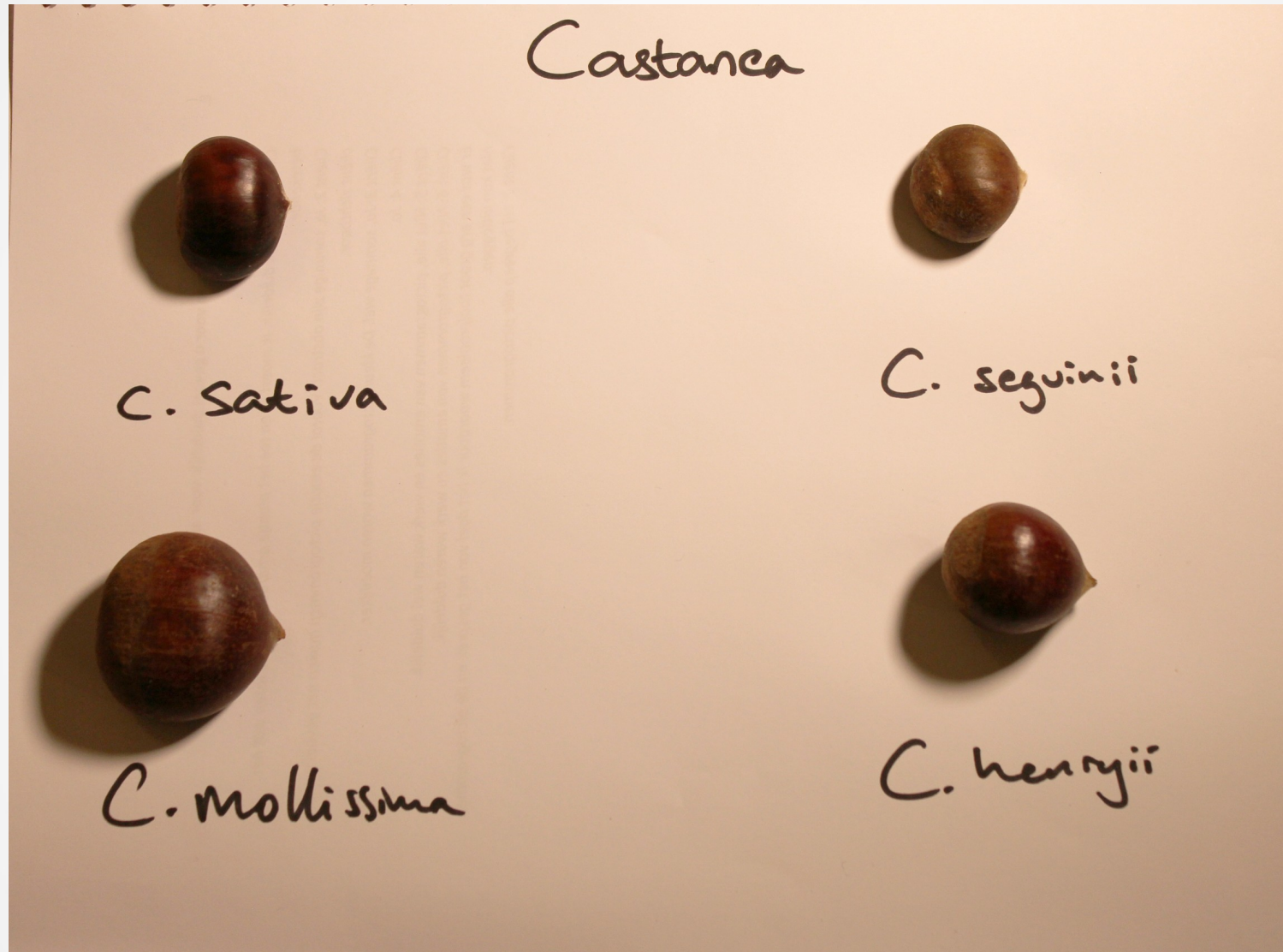
Castane. p[ro]p[ri]o. ca. imp[er] sic in? Acced[ere] o[mn]i[um] p[ar]te[rum] b[on]i matine[re] unam[en]tum p[er]to[ri] difficultat[em].
me confortant appetitum et remouet nausae et uoitus. nocumtum inferit cerebro et s[er]u.
earu uentositate. Remo nocumtu si assent et comedatur cu sale et bono uino s[er]u.
Quo g[ra]tiant chunum modicant bonu. ouciunt calis iuuib[us] et p[er]uis. h[er]me et fris regio
nib[us].

Men asiater ännu mer!

Karta: Taylor Perkins 2019

De ser nästan likadana ut

Snyggast och godast

Castanea henryi - Zhui li – “pärlkastanje” – växer tyvärr i subtropiskt klimat...

Vad vill jag?

Skriv upp för dig själv:

- Vad vill jag med kastanj?
- Har jag någon planteringsidé redan nu?
- Vill jag sälja kastanjer?
- Vilka frågor har jag?
- Vad vill jag lära mig idag?

10 minuter

*Kastanjer på Kwaalburgse Hoeve –
de stormtrivs i den karga sandjorden*

Användning

Skörd - Nut wizard/nut roller

Foto Veld4 Nederländerna

Liten skala

“Rulla” upp nötterna från marken.
Den första veckan är det dåliga
kastanjer, sedan bra.

Större skala (30+ buskar)

Maskinella plockmaskiner för
golfbollar.

Skördetid – mogna nötter faller.
Ca: 2 veckor för ett träd.
Olika för olika namnsorter.
September och oktober.

Skalmaskin

Kastanjeskalare (AliExpress ca 2000 kr) klarar 0.5kg på 1 minut.

Torkning och lagring

Mat-tork-ugn är bra för att torka kastanjer

Mala kastanjemjöl

Odlingssystem

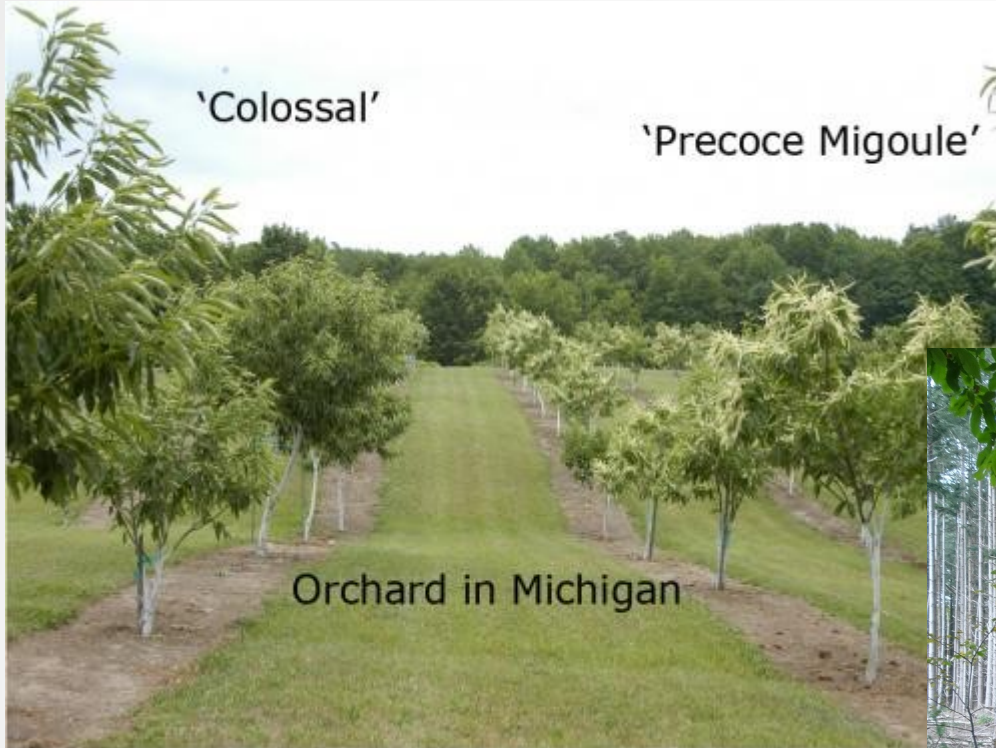

Bild: Michigan State University

Vill du ha "svart-jord" i trädraden eller inte?
I anslutning till andra träd? Skogsekosystem? Gödsling? Beskärning?

Paus

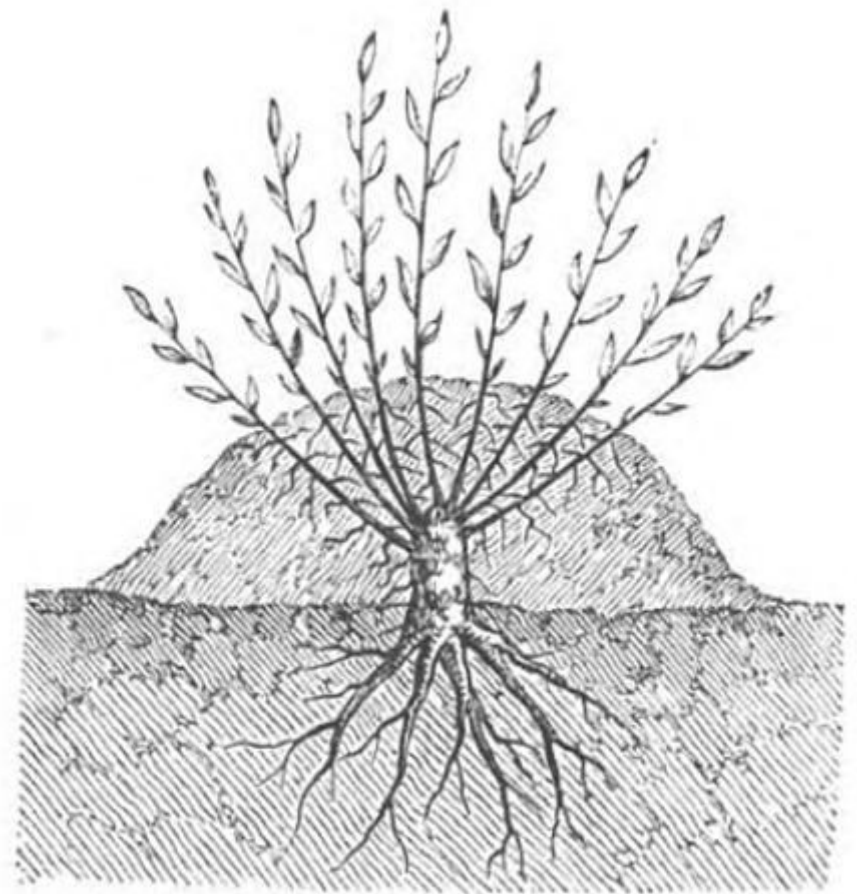

Förökning

Kastanjer förökas oftast med ympning på en frösådd grundstam.

Ibland avläggare med en hel ingrävd stubbe.

Ibland frösådd med frön från "bra" föräldrar

Från: *L'art de greffer*, Charles Baltet 1869, [wikisource.org](https://en.wikisource.org/wiki/L'art_de_greffer)

Nya namnsorter - frösådd

Så fräska kastanjer i sand eller luftig jord i en hink eller på ett jord-bord, någonstans där mössen inte kommer åt!

Att registrera en namnsort för att få handla med den i EU är dyrt och krångligt sedan 2012. (50,000kr+)

Besvikelser

Hos Hans och Saskia, på fet lerjord strax norr om Utrecht.
Här trivs valnötsträden fantastiskt bra, men inte kastanjeträden...

Besvikelser

Phytophthora cinnamoma i *C. sativa*– fuktiga rötter på sommaren är förödande

Besvikelser

Foto Gyorgy
Csoka wikipedia

Gall-stekel *Dryocosmus kurkulio*

Lägger ägg i bladknoppar och larven skapar en "galla" i bladen och grenarna som kommer ut nästa år.

Kan slå ut en hel skörd, och är svår att bekämpa.

Vissa namnsorter smakar inget gott, t.ex. 'Bouche de Bétizac'

Välja namnsorter

Hur väljer man?

Marron de Lyon,
Maraval,
Marigoule,
Bouche de Bétizac, Qing mfl. mfl.

Vilken är bra hos mig?

Vilken är godast i min mun?

Pollinering

Pollinering sker med vind **och insekter!**

Han-blommorna “doftar” starkt

Pollinering sker under juni

Kastanj är inte självbefruktande

Ju fler sorter och arter,
desto bättre pollinering

Vissa namnsorter är pollen-sterila,
dvs inga pollen från dessa träd.

Reflektioner

Prata med din granne – 10 minuter

Fick jag mina frågor besvarade?

Vad vill jag nu med kastanj i mina odlingar?

Har jag tillräckligt med information?

Hur kan jag ta reda på det jag behöver?

Kastanj är också bra för klimatet, så klart!

Med kastanjer i skafferiet...

“
Den som har nötter går aldrig hungrig
”